

GURBETTE SILASINI ARAYAN ŞAİR ABDULLAH GÜLCEMAL İLE ŞİİRİ VE ŞİİR SANATI ÜZERİNE

İsmet Erdal

Anadolu'da olmak, bir sanatkârın kendini yayın dünyasına kabul ettirebilmesi adına hep zor olmuştur. Yayın dünyasının zırhını kırıp içeriye adım atabilenler geniş okur kitlelerine ulaşabilirken dışarda kalanlar bir ömür boyu kıyıda köşede birileri tarafından keşfedilmeyi bekler. Şiiri bir bakıma anneden emziren, çocuk yaşlarından itibaren halk şiirinin mümbit ortamında şiirle nefes alıp veren sonraki yıllarda gurbeti kadere dönüşen, şiirle hikmeti birleştirip silasını arayan Abdullah Gülcemal de bu talihsizliği yaşayan, sanat ve edebiyat dünyasından uzakta bir taşra ili olan Isparta'da da keşfedilmeyi beklemektedir.

Anneden aldıklarıyla Âşık Veysel, Abdurrahim Karakoç, Necip Fazıl Kısakürek, Arif Nihat Asya, Mehmet Akif gibi üstatların imbiçlerinden süzülen dili ve manayı birleştirerek, özellikle Abdurrahim Karakoç tarzı bir şiir dili kurmayı başarmış Abdullah Gülcemal sanat ve edebiyat dünyası tarafından bilinmesi gereken bir şairdir. Bu amaçla şairle bir söyleyişi yaparak okuyucularla buluşturmak istedik.

Abdullah Bey bugün sizinle şiir ve şiir sanatı üzerine sohbet etmek istiyoruz. Bize önce kendinizi kısaca tanıtır mısınız?

Abdullah Gülcemal, 1952 yılında Sivas-Gemerek İlçesi Sızır Kasabası'nda doğdu. İlkokulu köyünde okudu. Orta ve lise tahsilini Sivas-Ulaş'ta tamamladı. 1989 yılında Akdeniz Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Isparta Meslek Yüksekokulu'ndan mezun oldu.

Başta *Millî Gazete* olmak üzere muhtelif dergi ve gazetelerde şiir ve yazıları yayınlandı. *İlkadım*, *Altınoluk* ve *Yüzakı* dergilerinde şiir ve yazı hayatına devam eden *Gülcemal*'in *Ağustosta Yüreğime Kar Düşer*, *Gönül Söyler Dil Susar*, *Dokunsa da Zülf-ü Yâre*, *Eşitlik Türküüsü* adında yayınlanmış 4 şiir kitabıyla, *El Dokusu Halılarda Temel Kavramlar* isimli eseri bulunmaktadır. Daha çok tasavvufi sohbetlerin yer aldığı *Sevgi Semadan Gelir* adlı çalışması basım aşamasındadır. Ayrıca şairin yayımlanmak üzere hazırladığı *Gönüle Cemre Düştü* ve *Bir Nazar Eyledim* adlı iki şiir kitabı ile muhtelif zamanlarda yayınlanmış makale, fıkra, sohbet ve deneme yazılarının bir araya getirdiği *Politik/Acılarımız* bulunmaktadır.

Şiire yakınlığınız ne zaman başladı? Şiirle yakınlık kurmanızın arka planında neler var?

Şiire yakınlığım anne karnında başlamıştır diye düşünüyorum; çünkü annemde, bir insan vücudunda bulunan damarların dışında, ayrıca bir şiir damarı vardı. Elli sekiz yıllık hayatında çeşitli hastalıklara yakalanmış, yokluğun-yoksulluğun canına tak ettiği dönemlerde, bir de yedi evlât acısı yaşamış; ama derdin ve çilenin her türlüşünü çekmiş olmasına rağmen rahmetli annemde o şiir damarı hiç kurumadı, hiç tıkanmadı. Beni o damardan emzirmiş olmalı annem.

“Şiirle yakınlık kurmanızın arka planı” mevzusuna gelince; arka planı ön planı bilmem ben. Kader, derim, o kadar! Yalnız şunu da söylemeye mecburum: Şiiri severim, şiir annemden kalan acı tatlı hâtıralardır bana. Şiirde onun kokusunu, onun hasretini çekerim içime. Şiirle annemi birlikte düşünürüm. Elimizden tutan, yüreğimizi ısıtan şiir, anne kadar güzel, anne kadar sıcaktır.

Bakın biz şimdi 2018 yılının sonbaharındayız değil mi? Evet. Kasım ayındayız; ama ömrün hangi mevsiminde, hangi ayındayız bilmiyoruz? Ciddi bir ömür muhasebemiz, zaman muhasebemiz var mı? Sizi bilemem, ama benim yok. Şöyle geriye dönüp baktığımda, hani bir halk türkümüz var ya “Kaleden kaleye şahin uçurdum / Ahınan, vahınan ömrüm geçirdim.” diye, işte aynen öyle! Siz belki baharın sonu, yazın başında olabilirsiniz; ama biz artık ömrün sonbaharında, hazan mevsimini yaşıyoruz dostum! Allah kışa bırakıp da üşütmesin bizleri.

İnsan olarak bizde topraktan yaratıldık; fakat toprak ve o toprakta barınan canlılar insandan önce uyanıyor. Onların bir kış uykusu var, bizlerin bir ömür... Çok uzun sürüyor insandaki gaflet uykusu. Peki uyuyan insan ne yaptığıнын, ne konuştuğunun farkında olur mu? Olmaz. Toprağın içinde önce tohum çatlıyor, sonra toprak çatlıyor. Kanla sulanan toprakların sancısını, yuvalarındaki yaralı kuşlar insandan önce fark ediyor. Feryatları ondandır; ama ümitlerini de yitirmiyorlar. Baharı müjdeliyorlar bize, baharı! Ancak birbirinin dilinden anlamayan insan, yaratılış gayesini bilmeyen insan, kuşların dilini, çiçeklerin dilini nasıl anlayacak ibret gözüyle bakmıyorsa? Henüz güller açmadı; ama parklarda, bahçelerde, kırlarda, muhtelif meyve ağaçlarının dallarında açan rengârenk çiçeklerin enva-i çeşit kokuları ve gülümsedikçe artan güzellikleri insanı tefekküre sevk ediyor. Ölümü ve yeniden dirilişi düşünüyorsunuz.

Bütün bu güzellikler, âlemlerin Rabbi olan Allah'ın kullarına olan ihsanıdır, ikramıdır. İnsana yakışan

ise, O'ndan başkasına kul olmamaktır. Sözü şuraya getirmek istiyorum. Evimle camii arasındaki yol üzerinde bulunan bir komşumuzun evinin bahçesinde yetişmiş ve dalları yola sarkan bir tane erguvan, iki tane kiraz ağacı var. Çiçek açtığında ayrı bir güzelliği, salkım salkım meyve verdiğinde ayrı bir güzelliği olur kiraz ağaçlarının. Namaza gidip gelirken ben de ara sıra orada durur, o doyumsuz güzelliği seyre dalarım.

Bir hafta önceydi. Öğlen namaza gidiyorum. Karşıdan mestüre bir anne ile yanında kıyafetinden ilkokul öğrencisi olduğu belli olan bir çocuk geliyor. Çocuğun çantasını sağ elinde taşıyan anne, sol eliyle de oğlunun sağ elinden tutmuş. Tam o kiraz ağacının yanına geldiklerinde, annesinin elini bırakan çocuk, kiraz ağacının yola sarkan çiçekli bir dalını tutup kendisine doğru eğdi. Önce kokladı, sonra öptü ve derin bir oh çekerek: "Ne güzel!" dedi ve tuttuğu dalı bıraktı. Çocuk da çiçek gibi güzel bir çocuk... Gördüğüm bu tablo karşısında duygulandım. Durdum ve çocuğa dedim ki: "Yavrucuğum, daldaki o çiçeği öpüp kokladığın gibi, dön birde annenin ellerini öp ve kokla! Sıkı sıkı sarıl ona. Dünyadaki bütün çiçeklerin kokusu annededir. Hiçbir çiçek anne kadar güzel kokamaz. Her çiçeğin kokusunu mağazalardaki parfüm şişelerinde bulabilirsin belki. Parasını verip alabilirsin de. Ama anne kokusu hiçbir şişeye girmez, hiçbir yerde satılmaz. Ona sıkı sıkı sarılırsan, o güzel kokuyu hem ruhunda, hem bedeninde hissedersin yavrum!"

Söylediklerimi dikkatle dinleyen çocuk, dönüp annesine öyle güzel bir bakış baktı ki... İşte şiir, o bakıştır. İşte o bakış şiirdir. Duydukları karşısında gözlerinden iki damla sevinç ve mutluluk gözyaşı akıtan annenin, titrek bir sesle teşekkür ederken, yüzündeki o huzur hâlidir şiir. Yeniden elini uzatıp çocuğunun elini tutuşudur şiir.

Bu yaşa geldik. Dede olduk. Allah güzel güzel torunlar verdi çok şükür. Tam otuz yıl oldu annemi kaybedeli. Yani otuz yıldır öksüzüm. Biri yanımda şöyle bir "Anneee!" diye seslense içim burkulur. Bir de gurbet sizin yollarınızı bağlar, sıla hasreti burnunuzun direğini sızlatır, bayramlarda hüznün gelir yüreğinizin taa ortasına bağdaş kurar oturursa ne yaparsınız? Söyleyin ne yaparsınız? Sizi şiirden başka kim teselli eder? Ne ise, yeter bu kadar! Sözü çok uzattık galiba. Aşk insanı ağlatır, dert söyletirmiş işte.

Efendim kimleri okudunuz? Kimleri takip edersiniz?

Ayaklarının altında cennet olan annemi okudum önce. Hani bilge bir kişi demiş ya; "Okuduğum en güzel kitap annemdir." diye... İşte önce o güzel kitabı okudum. Sonra on iki yaşında hastanede ziyaretine gittiği hasta annesinin, yanında verem hastalığından yatan genç bir kızın başucundaki şiir defterini gösterip gözlerinin içine bakarak: "Senin şair olmanı ne kadar isterdim!" diyen bir annenin bu son arzusunu, şiirinin ve şairliğinin mayası olarak alan, edebiyat ve fikir dünyamıza birbirinden kıymetli eserler kazandıran, bir ömür derdi, dâvâsı, ideali olan bir nesil yetiştirmek için çırpınan Üstad Necip Fâzıl'ı okudum.

Üstad'ın özellikle anne konulu şiirlerinde, anne unsurunu çok farklı işlediğini görürsünüz. Yalnızlığın, gurbetin, hasretin, ölümün, bazen başucunda olursunuz, bazen ayak ucunda. İstiklâl şairimiz Mehmet Âkif'i, yirmi yedi yıllık kadim dostum, üstadım "Mihriban"ın haberi olmadan, "Beşinci Mevsim" de yaşayıp, "Suları İslatamadım" diye bir ömür dizlerini döven Abdurrahim Karakoç'u, bayrak şairimiz Ârif Nihat Asya'yı, Yavuz Bülent Bâkiler'i, Üstad Necip Fâzıl'ın has evlâdı Mustafa Yazgan ağabeyi, uzun ve ince bir yolun, gündüz ve gece yolcusu hemşehrim Âşık Veysel'i, Âşık Ruhsâtî'yi, Âşık Seyrânî'yi okudum. Allah hepsinden razı olsun. Günümüzde de kalemini dünya çıkarlarına âlet etmeyen, kaleminin şerefine, fikrinin namusuna sahip çıkan, inancına taş atmadığı müddetçe kim olursa olsun imkânım nispetinde okuyup takip etmeye gayret ediyorum.

Sizin de belirttiğiniz gibi, hakikaten Necip Fâzıl'ın anne şiirleri, insanı farkında olmadan alıp bir başka diyara götürüyor. Şairin annesini çok sevdiği belli. Bu sevgi sizde de kendisini çok bariz olarak gösteriyor. Gülcemal'in de mutlaka annesine yazmış olduğu şiirler vardır, diye düşünüyor ve merak ediyoruz. Yoksa yanılıyor muyuz?

Evet, yazabilsem en güzel şiirimi annem için yazmak isterdim. Yazdıklarım değil, annem için en güzel şiirlerim, yazamadıklarımıdır. Nerede olursam olayım, hâtıralar elimden tutar, alır götürür anneme beni. Şiirin bana olan yakınlığı ne kadar bilemem; ama benim şiire olan yakınlığım, anneme olan yakınlığım gibidir. Çünkü şiirle tanışmamızda, yine annemin emekleri, yine annemin gözyaşları ve duaları vardır.

Şiir size ne ifade ediyor, şiir nasıl olmalıdır? Hayatınız da nereye oturuyor?

Böyle bir suale muhatap olacağımı bilseydim, şiiri daha dikkatli dinler, iki nüsha bir ifade tutanağı düzenler ve altına da şiirin imzasını alırdım. Şiirin bana ne ifade ettiğini ben size nasıl ifade edeyim ki? Şiirin benim hayatımda ayrı bir yeri var. Şiir benim hep başucumda oturur. Ben ise onun ayakucunda. Yürürken kol kola yürürüz şiirle, otururken diz dize... Aynı kibleye yöneliriz. Acıktığımızda aynı sofraya

birlikte otururuz. Bereketi için dua ile hamd ederek, şükrederek birlikte kalkarız sofradan. Susadığımızda soğuk pınarlardan avuç avuç birlikte içeriz.

Bana göre şiir, harflerin, hecelerinin, kelimelerin ayrılıklardan bîzar olduğu zaman dilimlerinde, el ele tutuşup kendileri gibi yalnız olan bir garibi Allah rızası için ziyarete gelen aziz bir misafir... Şiir ve musiki hak ölçüler içerisinde güzel bir tebliğ vasıtasıdır. Şiir, içerisinde aşına olamadığımız nice manalar taşıyan hikmetli sözdür. Şiir, üstün bir sanat, şairde o sanatın ustası olan bir sanatkâr; şiir, kabulünü arzu ve ümit ettiğim duadır. Şiir, kabuk değil, öz muayenesidir. Şiir, lâf değil, söz muayenesidir. Şiir, Hakk'ı, hakikati gören göz muayenesidir. Şiir, öksüzün, yetimin yüreğindeki sızı, mazlumun gözündeki yaşdır. Şiir, Filistinli kızımızın sığıdığı yumruk, Gazzeli delikanlının sapanındaki taşdır. Şiir, gönlünde şehadet sevdası taşıyan âşıkların şuurudur, azmidir, inancıdır. Bana göre, bizi biz yapan bütün güzelliklerin katledildiği, öz yurdundan sürgüne gönderildiği, çığlığın, çirkeflüğün, çirkinliklerin bütün değerlerimizi çığnediği, ruhunu kaybetmiş her çarpık çağda, mukaddes emanete sahip çıkamamanın acısını, ıstırabını, utancını, hüznünü ve mesuliyetini vicdanında hisseden her insanın aşkı, idraki, derdi ve gücü nispetinde attığı sessiz çığlıktır şiir. Bu sessiz çığlığı, çevrelerini çakalların kuşattığı, çaplarını çaçaronların ölçtüğü, damarlarında kan yerine alkol dolaşan, sarhoşlar duymazlar! Bu sessiz çığlığı, bu canhıraş feryadı, küfrünün karası utanmaz çehrelerine vurmuş, ağızlarında sürekli “barış, demokrasi, insan hakları, çağdaşlık” gibi çürük sakızlar çiğneyen elleri kanlı, vicdanları nasırlı zalimler de duymazlar!

Öyle inanıyorum ki, gün gelecek bu sessiz çığlık, çağ içi-çağ dışı, çıldırmış ve çığırından çıkmış kıtalar dolaşarak kan döken ne kadar zalim, hain, müstekbir varsa hepsinin üzerine çığ düşürecektir.

“Şiir nasıl olmalıdır?” Sorunuz bana biraz garip geldi. Yani ben, sizden bir şiir istiyorum, siz de bana, “İstedğin şiir nasıl olsun?” diye soruyorsunuz sanki. Sipariş üzerine şiir mi yazacaksınız yoksa? Şiir şiir gibi olmalıdır! Adam adam gibi olmalıdır! Yani her şey kendi gibi, aslı gibi olmalıdır. Aslı gibi olursa yananak Kerem’ler, Şirin gibi olursa dağ delecek Ferhat’lar bulur!

Şiiri tarif meselesine gelince; yukarıda kenarından köşesinden bir şeyler söylemeye çalıştım; ama sulinize cevap oldu mu, bilmiyorum doğrusu! Şiir bu, yemek değil ki, tarifini yapasınız. Ama her yazarın, her şairin kendine göre mutlaka bir şiir tanımı vardır. Üstat Necip Fâzıl’a göre şiir; “Mutlak hakikati arama işidir.” Mutlak hakikat Allah’tır. Meselâ Yahya Kemâl şiiri; “Bildiğimiz musikiden farklı bir musiki.” diye tarif ederken, Cahit Sıtkı der ki: “Şiir kelimelerle güzel şekiller kurma sanatıdır.” Şiirin tarifinin, tanımının yapılmasından daha önemli olan, inananların şiire, musikiye, sanata duyarsız kalmadan, bunları bu ümmete bir hizmet yolunda kullanmasıdır.

Bir şair olarak kendinizi kimlere, hangi şiir yolculuğuna/anlayışına yakın görüyorsunuz?

Pir Sultan Abdal der ki: “Dostum beni ısmarlamış gel diye./ Gideceğim ama yol bozuk bozuk.” Dost beni yeter ki çağırısın. Hatırından çıkarmamış ya! Mazerete sarılmam. Ya dostu giden başka düzgün bir yol bulur oradan giderim ya da bozuk yolu tamir eder öyle giderim. Yeter ki gideceğim yol, yakın olduğum yol, sevdiğim yol olsun, dostu götüren yol olsun. Çünkü insanın sevmediği yol, ne kadar kalabalık olursa olsun, yine de ıssızdır; ama sizi dostu götüren yol ıssız sayılmaz, uzun sayılmaz.

Hoşuma giden bir Çin Atasözü vardır: “Bir sonraki neslin geçeceği yolu, bir önceki nesil yapar.” diye. Çıktığım bu şiir yolculuğunda, kendime yakın bulduğum veya muhabbet duyduğum yol arkadaşlarım, önden gidip bugün yürüdüğüm yolun kutlu yolcuları, kiblesi sabit olan çilekeş ustalarıdır. Nurdan bir kılavuzun, öpülesi izlerini birlikte takip edeceğimize dair söz verdik birbirimize. Hak yolda yürüyelim de, ister seke seke, ister gözyaşı döke döke yürüyelim. Yeter ki ayaklarımız kaymasın Hak yolundan!..

Nasıl yazıyorsunuz? Yazmak için hevesli olanlara tavsiyeleriniz nelerdir?

Vallahi kâğıdı önüme, kalemi de sağ elime alıp, Besmele çekerek başlıyorum yazmaya. İşin lâtifesi bir tarafa, yanımda kâğıt ve kalem olmazsa, bir yanıma eksik hissedirim ben. Onun için nereye gidersem gideyim bu ayrılmaz ikili hep yanımdadır. Akşam yatarken karanlık bile olsa, her ikisi de sabaha kadar başucumda beklerler. Çünkü davetsiz misafirlerin gönül kapımı ne zaman çalacağı belli değil. Ben aslında normal zamanlarda şiir yazmam. Ya öfkemin, ya sevdamin doruklara çıktığı zaman dilimlerinde, kâğıt ve kalem önüme, duygularım dilime kendiliğinden gelir ve oturur yazarım. Öfkemin de, sevdamin da zirvesinde iken daha iyi görür, daha iyi duyarım. Tavsiye meselesine gelince; “Estağfurullah!” Hiç kimseye tavsiyede bulunacak durumda değilim; çünkü kendim öğüde, tavsiyeye muhtacım. Yalnız şunu söylemeye mecbur hissediyorum kendimi: Yazmak isteyen kardeşlerim önce okusunlar. Öğrenmeden yüzebiliyor muyuz ki, okumadan yazabilelim? Önce çok çok okusunlar, sonra yavaş yavaş yazsınlar.

Efendim bu kıymetli söyleyişi için size çok teşekkür ediyoruz. Kaleminize kuvvet versin inşallah.

Teşekkür ederim ben de bu güzel söyleyişi için teşekkür ediyorum, hayırlı ömürler diliyorum.